

Романенко Олександр Володимирович

кандидат педагогічних
наук, доцент, кафедри туризму, факультету
природничо-географічної освіти та екології,

НПУ ім.. М.П Драгоманова

Куриленко Тетяна Станіславівна,

Сищук Тетяна Миколаївна,

Чорна Юляна Едуардівна

студенти другого курсу

НПУ ім.. М.П Драгоманова

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТСЬКОГО ПОХОДУ ВИРОБНИЧОЇ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ**

Анотація. Дана стаття присвячена вивченню аспектів активізації професійного самовизначення студентів на прикладі виробничої технологічної практики через вдосконалення програми, що впливають на формування ціннісних орієнтацій студентів. З'ясовані особистісні можливості студентів що пред'являються професією до фахівця.

Ключові слова: програма, щоденник, практика студентів, туристський похід, професійне самовизначення.

Самовизначення, самоутвердження, бурхливого росту самосвідомості, активного осмислення майбутнього, пора пошуків, надій, мрій. «В огне, оживляющем юность, отливается характер человека. Вот почему не следует ни тушить огня того, ни бояться его, ни смотреть на него как на нечто опасное для общества, ни стесняться его свободного горения, а только заботится о том, чтобы материал, который в это время

вливається в душу юности, был хорошего качества», - писав К.Д. Ушинський у книзі «Человек как предмет воспитания».

Спрямування на розвиток творчого самостійного мислення та професійної готовності студентів до здійснення майбутньої діяльності у галузі туризму, завдяки акцентуванню на творчу самостійну працю і підвищення активності у навчанні, використання сучасних активних форм і методів у процесі навчання з метою оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців туристського напрямку, є основними умовами, які визначають напрями модернізації сучасної освітньої системи країни. Прийняття останніми роками відповідних нормативно-правових документів сприяє ефективності означених процесів [1].

Постановка проблеми. Головними завданнями освіти в Україні є формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості, якій притаманне почуття гідності, повага до прав і свобод людини, свідоме ставлення до обов'язків людини і громадянина, здатність до самовдосконалення та активної участі в соціальному житті країни [2]. Навчально-виховний процес формує людські якості і закладає ті духовно-інтелектуальні та психофізіологічні можливості, які людина реалізує у своєму житті [3]. Тому від розвитку особистості у процесі навчання залежать її уявлення про здійснення власного життєвого призначення, ціннісні орієнтири та духовні цінності.

«Сьогодення невпинно продовжує стверджувати незмінну та всім відому істину: освічена людина, освічене суспільство є основними рушіями прогресу і розвитку держави. Саме тому, обираючи головне у своєму житті – професію, маєте усвідомити, що сучасний фахівець не тільки висококласний професіонал, а й високорозвинена особистість, інтелектуальна еліта незалежної України» М.С. Кулик, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців з вищою освітою і галузевих стандартів вищої освіти. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку підготовки, спеціальності.

Аналіз програм навчальних та виробничих практик Обозного В.В., Добровольської О.М., Воронкова О.І., Наровлянського О.Д., Смирнова І.Г., Любіцевої О.О., Фокіна С.П., Ганопольського В.І., Колотухи О.В., Абрамова В.В., Пангелова Б.П., Федорченка В.К., Дьорової Т.А., Блощенко Т.В., Довгалюка О.М., Калюжного Д.М., Дьякова Є.Д. та ін. свідчить про необхідність їх щорічного вдосконалення щодо відповідності практичної підготовки вимогам працедавців. Невпевненість студентів у здійсненні професійних дій, проведенні позашкільної виховної роботи, пошукової, науково-дослідної роботи, недостатність вмінь розробляти туристські маршрути далеко не повний перелік необхідних питань, які потребують вирішення. Це підкреслює необхідність пошуку адекватних методів і форм практики на кожному етапі, де необхідно, щоб програми мали індивідуальні завдання, рекомендації щодо видів та форм перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти.

Актуальність проблеми. Процеси глобалізації та інтеграції, що відбуваються нині в українському суспільстві, визначили нові орієнтири організації професійної підготовки майбутніх фахівців туристського напрямку у вищих навчальних закладах відповідно до сучасних світових тенденцій, які пов'язані з становленням самосвідомості особистості, її

самовизначенням, само актуалізацією. Недостатня ступінь наукової розробленості організації туристських подорожей та її безсумнівна практична значущість в умовах сучасності визначили вибір теми, мети і завдань дослідження.

Мета дослідження – вдосконалення щоденника виробничої технологічної практики підготовки бакалавра галузі знань 1401 «Сфера обслуговування» напряму 6.140103 «Туризм».

Досягнення поставленої мети зумовило постановку і вирішення наступних завдань, що відображають логіку дослідження: охарактеризувати зміст, принципи організації практики; систематизувати завдання виробничої технологічної практики; змістовно охарактеризувати календарний графік проходження виробничої технологічної практики, як ключового фактору практики, що впливає на формування ціннісних орієнтацій студентів при організації, підготовці та проходженні туристського походу за маршрутом: м. Київ – с. Віта Поштова – с. Круглик – с. Кременище – с. Круглик – м. Київ; провести звітну конференцію практики та заслухати рекомендації і пропозиції.

Виклад основного матеріалу. Пропонуємо варіант вдосконаленої частини щоденника виробничої технологічної практики.

Пояснювальна записка. Виробнича технологічна практика є невід’ємною частиною навчального процесу і спрямована на поглиблення та закріплення здобутих студентами теоретичних знань передбачених циклом професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівця з туризму.

Концепція практики базується на розгляді позашкільного закладу не тільки як засобу одержання необхідних знань, але й як середовища для діяльності студента, як майбутнього фахівця в галузі туризму.

Виробнича технологічна практика розроблена відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністра освіти України за №93.

Місце проведення практики визначається на засіданні кафедри туризму, яка відповідає за її проведення. Керівник практики та методисти визначаються і затверджуються кафедрою туризму.

Метою виробничої технологічної практики є оволодіння студентами сучасними методами та формами організації діяльності літнього центру розвитку та відпочинку Київського Палацу Дітей та Юнацтва, формування у студентів на базі отриманих під час занять знань, професійних умінь та навичок, необхідних під час конкретної роботи, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в навчально-практичній діяльності. Практика передбачає безперервність та послідовність при одержанні необхідного обсягу практичних знань і вмінь.

1. Організація практики. Настановча конференція з виробничої технологічної практики «15» червня 2016 р. о 14.00. Звітня конференція з виробничої технологічної практики «07» липня 2016 р. о 12.00.

1.1 Студент, прибувши до позашкільного закладу Київського Палацу дітей та юнацтва (який є колективним членом ЕАІСУ) – бази практики, представляє представнику палацу (керівнику гуртка) щоденник, проходить інструктаж з правил внутрішнього розпорядку закладу, техніки безпеки, уточнює план проходження практики, отримує завдання для проведення навчально-виховної та науково-дослідної роботи. 1.2 Під час проходження практики студент зобов'язаний: суворо додержуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу – бази практики, студент може бути відсутнім лише з дозволу керівника практики, методиста кафедри туризму; сумлінно виконувати завдання практики, передбачені програмою; виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність; систематично вносити записи до щоденника з практики та своєчасно подавати на перевірку необхідну документацію. 1.3 Наприкінці практики студент звітує про виконання

програми виробничої технологічної практики на базі позашкільного закладу Київського Палацу дітей та юнацтва – бази практики й подає до фахової кафедри туризму необхідну звітну документацію. 1.4 Підсумки виробничої технологічної практики підбиваються на підсумковій студентській конференції кафедри туризму. Оцінювання результатів практики є диференційованим і враховується під час призначення стипендії. 1.5 Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук (характеристику) на раді позашкільного закладу Київського Палацу дітей та юнацтва про виконану роботу або не набрав достатню кількість балів, рішенням вченої ради Факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою. Студент, який востаннє отримав негативну оцінку з практики, відраховується з університету.

2. Завдання виробничої технологічної практики:

формувати професійно значущі якості особистості практиканта (фахову компетентність, самостійність, відповідальність, моральність, патріотизм); поглибити і закріпити психолого-педагогічні та спеціальні знання та уміння, навчити їх практичному застосуванню; озброїти студентів уміннями спостерігати й аналізувати роботу літнього центру розвитку та відпочинку дітей та юнацтва з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей; набути досвіду діагностики та корекції дитячої поведінки, вивчення здібностей молоді; навчити студентів співпраці при проведенні літньої роботи різних напрямків із використанням традиційних та сучасних методів активізації розвитку особистості; формувати уміння проводити літню виховну роботу різними засобами (майстерня чемпіонів, майстерня презентацій, тренінги, аукціон-лоти, козацький турнір, казкові перевтілення та ін.; розвивати інтерес до пошукової, науково-дослідної роботи; сприяти реалізації творчого потенціалу кожного практиканта як майбутнього фахівця туристичної галузі; формувати потребу у

саморозвитку, самовдосконаленні; формувати моральні якості молоді.

Відповідно до галузевого стандарту туристичної підготовки студент після закінчення практики повинен знати: реквізити та структуру управління позашкільним закладом КПДЮ, організаційно-методичну та науково-дослідницьку роботу з питань виховання, організації дозвілля, позашкільної освіти; організаційні основи взаємодії позашкільного закладу зі школами, ліцеями, ВНЗ, Всеукраїнськими об'єднаннями, ДЮСШ, станціями юних туристів, федераціями туризму, орієнтування, туристськими підприємствами, державними та приватними установами, міжнародними партнерами з Польщі, Латвії, Литви, Естонії, Молдови, Болгарії, Кореї, США, Японії, Росії, Білорусі, Китаї, Чехії, Нідерландів, Німеччині, Франції, тощо; основні нормативні документи щодо діяльності позашкільних закладів; стратегію, за якою працює Київський Палац дітей та юнацтва; документацію, що регулює навчально-виховний процес гурткової роботи; тематику і зміст теоретичних та практичних занять, екскурсій, програм, проектів, що використовуються на базі практики; інструкції про організацію та проведення літніх навчально-тренувальних занять з: орієнтування на місцевості та картографії; техніки та тактики спортивного туризму (пішохідного, лижного, гірського); початкової підготовки з альпінізму та скелелазіння; основ гірськолижного туризму; основ виживання в природі, пошукових та рятувальних робіт; основ домедичної допомоги; основ туристського побуту (майстерність куховаріння, побутове самообслуговування, фінанси та економіка); психологічних ігор та практикумів; походів вихідного дня та багатоденних подорожей під час канікул.

Студенти повинні вміти: визначати та характеризувати основні напрямки діяльності позашкільного закладу; навичками вивчення та аналізу договірних відносин позашкільного закладу зі школами, ліцеями, ВНЗ, Всеукраїнськими об'єднаннями, ДЮСШ, станціями юних туристів,

федераціями туризму, орієнтування, туристськими підприємствами, державними та приватними установами, партнерами тощо; користуватися основними нормативними документами, пов'язаними з організацією та проведення гурткової роботи відділом туризму, краєзнавства та патріотичного виховання та іншими відділами; навичками вивчення та розробки квестів, туристських маршрутів, багатоденних походів з гуртківцями: Київською обл., Житомирською обл., Рівненською обл., Тернопільською обл., Хмельницькою обл., Харківською обл., Запорізькою обл., Дніпропетровською обл., Херсонською обл., Вінницькою обл., Чернігівською обл., Сумською обл., Черкаською обл., Полтавською обл., Чернівецькою обл., Карпатами, «Школи виживання» навчально-тренувальних зборів, «Гірський розвідник-рятувальник» село Верхнє Студене, Міжгірського району, Закарпатської обл., Молдовою, Білорусією, Карелією, Кольським півостровом, Латвією, Кавказом (Грузія, Осетія), Приполярним Уралом, Паміро-Алайом (Фанські гори – Узбекистан, Таджикистан), Тянь-Шаньом (Казахстан, Киргизія), озером Байкал, Польськими Карпатами.

Користуватися нормативними документами, що регулюють процес безпечної організації та проведення масових майстерень спілкування, майстерень успіху, майстерень природи, майстерень здоров'я, майстерень винахідника, майстерень ТВ-мистецтва, туристсько-краєзнавчих заходів, походів, зльотів; визначати послідовність організації та проведення змагань КВВ, зустрічей, проектів і програм, спрямованих на міжнародне співробітництво («Молодь в дії», «Дитячий парламентський рух», «Міжнародна молодіжна рада ЕАІСУ»; суспільно-політичне співробітництво («Я громадянин свого міста, своєї країни, світу»); журналістика, соціальне управління («ЮН-ПРЕС», «Єдиний інформаційний простір», «Прес-весна на Дніпрових схилах», «Турбота юних», «Сяйво надії»); пізнавальні («Творча обдарованість», «Київ - місто

мое», «Дивосвіт України», «Видатні вчені України», «Успішний бізнес-план», «Екосвіт», «Школярі Києва за здоровий спосіб життя»); культурологічні («Світ мистецтва», «Писанкова веселка», «Збережемо традиції пращурів», «Нескінченне полотно творчості», «Віхи історії»), художня творчість (фестивалі-конкурси театральних шкільних колективів «Срібне джерело», хорових колективів «Співає Київ весняний», музичний фестиваль «Золота осінь», хореографічний фестиваль «Київське диво коло») тощо; мати необхідні знання щодо виробництва, реалізації та споживання місцевого туристичного продукту.

3. Перелік звітної документації студента-практиканта

1. Індивідуальній звіт-аналіз виконаної роботи, з рекомендаціями, побажаннями. 2. Характеристика на практиканта за підписом директора КПДЮ (підпис завірено круглою печаткою бази практики) 3. Щоденник (з відповідним до нормативів ведення щоденника заповненням). 4. П'ять (5) описів відвіданих заходів, занять, з підписами, методиста, вихователя, співробітника КПДЮ. 5. Електронний варіант даних заходів із фото, відео звітом (на диску). 6. Психолого-педагогічний аналіз одного спостережуваного заходу (індивідуального, групового або масового). 7. Аналіз одного з виховних заходів (додати сценарій заходу з відгуками керівника, відповідального, методиста виробничої практики, вихователя, співробітника КПДЮ). 8. Звіт індивідуального завдання: «Спрямування роботи літнього центру розвитку та відпочинку дітей і юнацтва на створення проекту місцевого туристичного продукту для іноземних туристів під Євробачення 2017» (проект програми туру, конкурси, ігрові програми, творчі конкурси, театралізовані ігрові програми, веселі старти, інтерактивні Вистави тощо).

Висновки. Реалізуючи дані завдання в практиці, потрібно організовувати навчально-виховний процес таким чином, щоб він був зорієнтований на особистість студента. Після вдосконалення програми

виробничої технологічної практики відбулася активізація професійного самовизначення студентів, а *майстер-класи* із техніки пішогохідного туризму (Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, вул. Пестеля), загальної та спеціальної фізичної підготовки (СК «Олімп», НПУ ім. М.П.Драгоманова, вул. Тургенівська), орієнтування на місцевості та встановлення намету (парк Перемоги, вул. Генерала Жмаченко), «скалодрома» (метро Арсенальне), водного туризму (метро Гідропарк) і на завершення - туристський похід дали змогу студентам з'ясувати особистісні можливості.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту»: Закон від 17 січня 2002 року №2984-III //Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів. – Харків : 2003. – С. 37–95.

2. Романенко О. В. Формування професійної підготовки менеджерів туризму у педагогічному університеті / Гуманітарний вісник ДВНЗ: Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 20. С 179–184.

3. Романенко О. В. Організація шкільних виробничих екскурсій як профорієнтація у професійному самовизначенні / Романенко О. В., Присяжна Д. В., Кушніренко А. В. /Фізичне виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти: Збірник наукових праць. – Додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, ФОП Лукашевич О.М., 2015. – 560 с.